

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

25. JAANUARIL 1931. A.

Nr. 2

ÜHEKSAS AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—,
Pooles aastas	2.50	uul. Nr. 12.	¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50,
Üksik number	—,25	Telefon Nr. 4—72.	1/16 lhk. Kr. 1.25.
1923 aastak.	—,50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-	Dokumentide kaotamise kuulu-
1924	3.—	linna osakond Nr. 609.	tused 50 senti dokumendi pealt.
1925—1930 a. ä	5.—		

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Omavalitsuste korraldusküsimusi —	
H. Avikson	Lhk. 19
Kava vallaomavalitsuste raamatupidamise lihtsustamisest — E. Valk	" 22
Riigimaksude arvestamise kord tuleks lihtsustada — E. Valk	" 24
Kava üksikmaksunõudekirjade asendamiseks ühisnõudekirjade nimestikkudega ja maksukirjade lauajuhendis registreerimise lõpetamiseks vallavalitsustes ja pol. konstaablite juures — E. Valk	" 26
Lihtsustamise asi liigub — H. Avikson	" 27
Omavalitsustegelased:	
Feodor Kanaval 50. aastane	" 28
E. M. Liidu ja omavalitsuste tegevus	" 29
Riigikohtu seletused	" 31
Küsimused ja vastused	" 32
Kuulutused	" 18,32

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust
tuleõnnetuse vastu
kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A./S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusettevõte ning mille tegevusest saadud tulud omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähevad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: Tartus, Riia tän. 41, oma majas, kõnetr. üldine 3-44 juhatus 5-62.

Peaagentuur: Tallinn, Harju tn. 48, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta

ilmub kiirendatud
korras kokku,
arvatavasti,
42 vihku.

◆
Viimased vihud
ilmuvad lähemal ajal.

Tellimise aadress:

E. MAAOMAVALITSUSTE
LIIT, TALLINNAS.

Eesti Maaomaval. Liidu kirjastusel on ilmunud ja temalt saada:

„Maaomavalitsus“	1923 a.-k.	Kr. —50	„Vallaomavalitsuste ameerika- viisiline raamatupidamine“	Kr. 2.50
„	1924 a.-k.	„ 3.—	„Eesti ravitsus- ja suvitus- kohad“	„ —.70
„	1925 a.-k.	„ 5.—	Omavalitsustegelaste kalender	
„	1926 a.-k.	„ 5.—	1930 a. press-paan köites à	„ 1.20
„	1927 a.-k.	„ 5.—	kuldköites	„ 1.75
„	1928 a.-k.	„ 5.—	„Meie maaomavalitsuste üm- berkorraldamise sihid“ . .	„ —.60
„	1929 a.-k.	„ 5.—	„Vallaomavalitsuste ameerika- viisilise raamatupidamise revideerimise kava“ . . .	„ —.50
„Esimene Eesti omavalitsuste- gelaste kongress“		„ 2.50	Vallavolikogude kodukord . .	„ —.15
Seesama omavalitsustele . .		„ 2.—	„Maaomaval.“ köidetut kallimad: koolikõide 80 s. kalingorkõide 1 25 snt., nahkkõide 1,50 snt.	
„Sundnormide kogu maaoma- valitsuste kohta, 1 eks. 70 s., 5 vihku 3.25 s., 10 vihku 6.50 s., 20 vihku		13.—		

Omavalitsuste korraldusküsimusi.

Eesti Üleriikliku Omavalitsuste teenijate kongressil peetud

H. Aviksoni referaadi kokkuvõte.

Omavalitsuste korraldusküsimus on suur küsimus. Selle küsimuse käsitlemine üksikasjades nõuab vast rohkem aega, kui seda üks kongress anda võiks. Pooltunnilises referaadis saab puudutada vaid üksikuid küsimusi ehk üldpõhimõtteid sellest laialdasest küsimusest. Käesoleval juhul tahan päevakorral olevate küsimuste üldpõhimõtteid puudutada.

Praegu on omavalitsuste korraldusküsimustest päevakorral vallaomaval. seadus, maaomaval. seadus ja maksude seadus kõigi omavalitsuste kohta.

Harilik nähe on, et omavalitsuste elulisi küsimusi kipuvad lahendama isikud, kes täiesti võhikud lahendatavates küsimustes, nagu seda on näiteks maaomavalitsuste kaotamise õhutajad. Kaaluv sõna kõigis neis küsimustes on õigus ja kohus ütelda asjade tegelikkudel tundjatel omavalitsuste ametnikkudel, mispärast ka ajal, mil valla- ja maaomaval. korraldamise seaduse eelnõud kokkuseadmisel, millal kõigi omavalitsuste õiguste kitsendamise kavad maksude määramise asjus päevakorral, on omavalitsusametnikkude kongressil õigus ja kohus nende küsimuste kohta oma seisukohti avaldada.

Seisukohtade võtmisele asudes uute kavade kohta peame praegust seisukorda suutma õieti hinnata ja olemasolevate pahede põhjusi tundma, peame teadma, kas teatud nähtus on tingitud isikutest, kes valitsemist teostavad, ehk koguni erilistest tingimustest. Neid vahesid suudavad omavalitsusteenijad kõige paremini teha, sest esimese asja juures, mispärast ka nende otsus mõõduandev on, kuna eemalt vaatleja tihti vahetab põhjused, mille tagajärjel ka absurd järeldused paratamatud.

Kindlama kuju eespool nimetatud eelnõudest on saanud vallaomavalitsuse seadus. Selle juures puudub vajadus pikemalt peatada, sest eelnõu kokkuseadjad on jäänud põhiseaduse alusele ja eelnõu on konstrueeritud peaauglikult heakskiidetud põhimõtetest. Puudusi on eelnõus sisetse korra küsimustes, mis vallaomaval.

tegutsemiseks raskusi teevad, kuid nende puuduste peale on Kohtu- ja Siseministeeriumi tähelepanu juhitud ja tohib loota, et need raskused eelnõust kõrvaldatakse.

Maavalitsuste suhtes on seisukord tõsisem. Siin on kaks vastupidist seisukohta: maaomaval. pooldamine ja eitamine. Kohtu- ja siseminist. pooldab teda kui tarvilikku instantsi ja sellepärast on juba vallaomaval. seaduse eelnõuga maaomaval. olemasolu kindlustatud. Vastupidisel seisukohal asub aga Majandusministeerium, kes tahab maaomavalitsused kaotada, kuna nende reform teda ei näi rahuldavat.

See seisukoht Majandusministeeriumist on arusaadav, kui vaadelda tema kava maksude alal, mis on suurem tsentralisatsiooni küsimus, mille varju maaomavalitsuste kaotamise kava ära kaob. Majandusministeerium tahab omaval. põhilauseid täiesti ümberluua oma maksuseaduse kavaga, mispärast see küsimus suuremaks ja tõsisemaks päevaküsimuseks on.

Et ära hoida valesti tõlgitsemise süüdistust, laseme kõnelelda Majandusministeerile tehtud Maksudevalitsuse direktori ettekande väljavõtteid: „Sirgjooneline ja ratsionaalne finantsi vormi teostamine eeldab eestkätt valitsemistegevuse ja -võimu käsitluse ühtlust. Stabiilse ja otstarbekohase maksusüsteemi ja maksustamise korra loomine, nagu seda näitab teiste riikide valitsemispraktika, ei ole üldse mõeldav ilma selle üldise tingimuse täitmiseta. Reformi peanõudeks peaks sellepärast olema see, et kõik keskvalitsusele alluvad valitsemisorganid, olgu nad riiklikud või omavalitsuslikud, täidaks tõrkumata kõiki keskvalitsuse korraldusi ja et riiklist finantsi- või majanduspoliitikat juhtivatel organitel oleks võimalus ja õigus tarbekorral oma mõju avaldada omavalitsuste tegevussuunale, olgu see majandus- ehk muul alal.“

„Sihikindla ja tagajärjerikka maksureformi teostamine oleneb riigi ja omavalitsuste vaheliste otstarbelisest kindlaksmääramisest ka sellepärast, et omavalitsuste eelarvete järele puudub keskvalitsusel

vajalik järevalve ning tulude ja kulude jaotamise õigus. Kohtu- ja Siseministeeriumi järevalve õigus on sunnitud piirduma protestimise õigusega, kuna temal puuduvad igasugused sanktsiooni õigused selle järevalve teostamiseks, milline kuulub administratiivkohtule. Pealegi järevalve ise puudutab peaaesjalikult omavalitsuste tegevuse seaduslikkust, mitte aga otstarbekohasust, millise eelarve seisukohalt osutub esijärgulise tähtsusega. Kulude jaotus ei pruugi ju igakord sugugi olla seadusevastane, kuid ta võib olla sellejuures äärmiselt ebaotstarbekohane ja majanduspoliitiliselt otse lubamatu.

Kuivõrd imelik ka see ei paista, kuid Majandusministril, kui riigi majandus- ja finantspoliitika tegelikul juhil, ei ole siin midagi ütelda. Praegune maksumäärade kinnitamine ei eelda mingit kontrolli võimalust, kuna siin on tegemist puht seaduslike, mitte aga Majandusministrile palju tähtsama — otstarbekohasuse küsimusega, milline Majandusministeeriumi maksumäärade kinnitamisel ei ole antud tema lahendamisele. Arusaadav, et sarnase olukorra juures ei tea Majandusministeerium midagi omavalitsuste eelarvetest ja eriti nende kulutuste otstarbekohasusest või mitteotstarbekohasusest, nende kulutuste vajadusest või mittevajadusest ja selle omavalitsuste majapidamisest üldse.

„Ka ei saa ühes riigi maksureformi teostamisel mööda minna veel ühest tähtsast küsimusest, mis on seotud riigi- ja omavalitsuste vahelkordade selgitamisega, see on maksustamise tsentraliseerimise või detsentraliseerimise küsimusest, milline tuleb lahendada samuti enne riigi maksuseaduste lõpulikku fikseerimist.

Teie poolt heakskiidetud maksureformi kava läheb välja üldisest põhimõttest, et kodaniku maksukoormatus peab olema õiglane ja ühtlane kogu riigi territooriumil, kusjuures maksustamine peab teostama ühtlastel alustel. Et seda eesmärki saavutada, peab maksustamine finants-teoreetiliselt sündima ühe organi poolt, kes valitseks maksustamise üle.“

Kui eelarved kuuluvad otstarbekohasuse järevalve alla, kui omavalitsuste maksude määramine sünnib keskkohast, siis kaob üldine omavalitsuste põhiõigus ja omaval. mõte. Ja selleks toodud motiivid ise on vastuvaieldavad. Ühtlane maks ei rahulda kodanikke alati. Kui maks tõuseb ja kodanik ei näe, mispärast või mis heaks ta tõuseb, siis on tal märksa

raskem seda tasuda, kui ta teab, et see läheb tema valla koolimaja ehk lähema haigemaja ehitamiseks. Siis otstarbekohasuse seisukohalt eelarve hindamine! Keskkohal on sellest seisukohast võimata midagi ära teha. Ei ole see keskkohast suutnud seda teha riigiasutuste suhtes, kuidas jõuab ta selle ülesandega hakkama saada, kui peab otsustama üle 400 omaval. eelarvete otstarbekohasust. Tooks illustreeriva näite ainult ühest linnast, kus iga möödamineja vangutab pead, nähes ühe riigimaja ette täiesti otstarbetult ehitatud raudaeda. Kolmandaks kokkuvõtteid, mida tahetakse selle järevalvega saavutada! Siin tuleb küsida, miks ei saavuta kokkuvõtte keskvalitsus nendel aladel, mis tema võimkonnas on, miks on riikliste asutuste ülespidamine kallim, kui omavalitsustel? Seda ütlevad Vabariigi Valitsuse liikmed ise. Üks minister kinnitas ühe riiklise hoone omaval. üleandmise üle läbirääkimisel, et kui omaval. seda maja üleval peab, ega siis majanduslikud kulud enam nii suured ei ole. Ja lõpuks on riiklised kokkuvõtte kavad väga küsitavad asjad. Võiks meeldetuletada ainult uut kassakorda, mis ametnikkude vähendamise asemel üle 70 uue ametniku juurde nõudnud. Need on üksikud näited keskkohast rahanduse juhtimise alal, kus kõik võimalused käes on. Ja selle keskkoha kätte tahetakse võtta ka omaval. rahanduse juhtimine.

Oma maksukava tahetakse rajada Tshehhoslovakkia ja Preisimaa eeskujudele. Tõepoolest on aga Tshehhoslovakkia jõudnud oma 1927 a. seadusega Eestile järele, on oma omavalitsuse korraldanud riiklise teooria järele, kus omaval. teostavad riigivõimu kohal.

On nimelt kaks omaval. teooriat, kogukondline ja riikline. Esimese teooria järele korraldatud omavalitsused, ka Saksa omad, ajavad omi kogukondlisi asju ja on just omaette osariigid. Nii ütleb Wilhelm von Blume („Über deutsche Selbstverwaltung“): „Kogukonnad on nagu osariik, nagu üks riigi osa seadusliselt kindlustatud iseseisvusega.“ Riiklise teooria järele on omavalitsus ainult riigivalitsemise eriline liik, riigivalitsemise mehhanismi üks osa. Nad täidavad riiklisi ülesandeid. Selle teooria järele on omavalitsus olemas seal, kus riikliste ülesannete täitmine sünnib kohalise rahva poolt valitud korraldavate ja täidesaatvate organide poolt ja kes rippumatud keskvalitsuse mõjust.

Kuidas on lood siis Tšehhoslovakkias?

Praaga Karlova ülikooli prof. Dr. J. Drachovsky 1929 a. Seville ja Barcelonas ärapeetud IV Rahvusvahelise kohalikkude omavalitsuste ja linnade kongressile esitatud referaadis tähendab: „Kogukonnad on meil tõesti autonoomsed üksused, olgugi, et neid on eriti rahanduse alal viidud teatava keskvalitsuse kontrolli alla.“

Ka meie omaval. on praegu teatava kontrolli all rahanduses: majandusminister kinnitab määratud maksud.

Ja Preisimaa sihte seletab meile kõige paremini Preisi siseministri seletuskirja väljavõte:

„Selles kavas arvatakse, et täielise detsentralisatsiooni läbiviimist võimaldab ainult tugev ja elujõuline omavalitsus. Selleks on aga kahte asja vaja. Esiteks on selleks vaja majanduslise arenemise võimalust omavalitsustele. Nende sissetulekud tuleksid selleks võimalikult nende eneste korraldada anda. Teiseks on täielise detsentralisatsiooni läbiviimiseks vaja vastava suurusega omavalitsusi.“

On kaks valitsemisviisi, tsentralistlik ja detsentralistlik. Meil on maksev viimane.

„Demokraatliku riigi tunnusemärgiks on esiteks, et riigivõimu ülesannetes peegeldub rahva tahtmine ja teiseks laialdane omavalitsus. Sellest järgneb, et kesk-omaval. peab olema võimalikult detsentraliseeritud ja seisma seega rahvaga võimalikult tihedas ühenduses. Rahvariigi poliitilised ametnikud peavad olema valitud rahva poolt. Demokraatia üheks hädakuks on nähtus, kus parlamendi kätte kipub koonduma terve riigi võim. Ainsamaks tõsisemaks takistusabinõuks on sellele omavalitsus, mis seisab rahvaga kõige lähemas ühenduses ja on seega koondatud keskvalitsuse vastand. On tuntud tõsiasi, et ajaloolised tegurid, majanduslised ja sotsiaalsed tingimused, isegi traditsioonid ja harjumused, peegelduvad paremini kohalikes asutustes. Sest raskem on ülekanda või ümberistutada administratiiv asutisi ja valitsemisviisi, kui konstitutsioone.“ (A. Oja.)

Eesti rahva haridusline tasapind ei luba meie riiklist korda muuta ja viia teda tagasi, vaid meil tuleb jääda meie põhiseaduses väljendust leidnud detsentralisatsiooni alustele. Põudused, mis meie omavalitsuselus avalikuks tulnud, ja neid on olemas, tulevad kõrvaldada detsentralisatsiooni aluseid puudutamata jättes.

Pea otstarb omaval. ümberkorraldamise küsimuses on kulude kokkuvõtteid. See tuleb saavutada. Selleks on näidatud kaks teed: 1) tsentralisatsioon, võim keskkohta, ja 2) tsentraliseeritud detsentralisatsioon — kohapealsed valitsemise ülesanded koondada kõik omavalitsuste kätte, suurendades seniseid valla- ja maavalitsuste ülesandeid. Viimase kava kohta on ajalehtedes ja ajakirjades ilmunud artikleid, mis näitavad, kui palju saab rahalist kokkuvõtet saavutada ja kodanikkudele hõlbustusi valmistada, kui kõik kohapealsed võimud koondab valla- ja maaval. ümber.

Heameelega tsiteeriks selle üle ülikooli auhinna tööst „Eesti maaomavalitsuse reformi juhtnöörid“, mille koostanud Teedeministeeriumi sekretär A. Oja, ja mis ülikooli poolt esimese auhinnaga krooniti, vastavad kohad, mis kõige laiemas ulatuses täiel määral viimast põhimõtet käsitlevad, kuid kahjuks puudub selleks aeg.

See seisukoht saab ka ainuke õige olla.

Riigimajandust ei saa tervendada võimu koondamisega finants asjus ühe isiku kätte, nagu seda Majandusministeerium ette näeb, vaid hädavajalikkuse tundmisega kohapeal rahva esitajate kaudu.

Suurte ja ülearuste kulude vähendamine on hädatarvilik, kuid kulusid ei vähenda tsentralisatsioon, omavalitsuste tegevusalade ja õiguste piiramisega, vaid suurendab teda võrreldes praegusega riigiametnikkude ja riigiasutuste arvel. Omavalitsuste korraldus rahvale kättesaadavuse ja ülearuste kulude vähendamise otstarbel peab sündima vastupidises suunas demokraatlisel alusel ja kooskõlas põhiseadusega: kõik võimalikud kohapealsed valitsemise ülesanded koondada omavalitsuste kätte.

Kas on Teil „MAAOMAVALITSUS“

1931 a. peale juba ära tellitud?

Kava vallaomavalitsuste raamatupidamise lihtsustamisest.

E. Valk,

Vaivara vallasekretär.

I.

Praegu tarvitusel olevatest raamatupidam. viisidest ja nende puudustest.

Praegu tarvitusel olevad raamatupidam. meetodid (Viru- ja Saaremaal ameerika-viisiline ja mujal itaaliaviisiline) ei ole vastuvõetavad üks juba seepärast, et ta itaaliaviisiline on, kuna teine oma meetodilt on vastuvõetav, vajab aga sisemist ümberkorraldamist.

Itaalia meetod pole üldiselt vastuvõetav, sest annab raamatupidajale palju asjatut tööd, seejuures ei ole kaugeltki nii ülevaatlik, kui seda on ameerika meetod. Itaalia meetodi juures on pearaamatu arved paigutatud üksikutele lehtedele, neid tuleb otsida sisujuhataja abil, kuna arvete seisust ülevaate saamiseks tuleb arved ühes läbikäikudega kirjutada välja erilehele.

Asudes nende kahe meetodi võrdlusele, leiame järgmist:

a) **K a s s a r a a m a t.** Itaalia meetodi juures üks raamat teksti, üksik- ja kogusummade lahtritega; ameerika m. juures — kaks eraldi kassaraamatut, kusjuures mõlemad sisaldavad üksikasjal. lahtrid sissetulekute ja väljaminekute grupeerimiseks, et hoida ära teksti kirjutamist ja et saada kuu lõpuks kokkuvõtteid pearaamatu ja abiraamatute jaoks. Itaalia m. juures kirjutatakse üksteise alla teksti isiku poolt makstud summad, tarvitades seejuures keskmiselt 5—6 rida, kuna ameerika m. juures teksti kirjutatakse ainult maksja nimi, seega ainult ühe reaga ja üksikute maksude üleslugemata hakka-ma saades.

Et itaalia meetodi juures maksud ja viiv. %% segamini paigutatult teksti kantakse, kuna tarvis läheb üksikasjalist liigitust tulude kohta, tuleb paratamatult kassaraamatu kõrval pidada veel sissetulekute eraldamise raamatut.

Milleks siis see suur ja asjatut töö, kui sel tulemusi pole? Kas on tarvis iga operatsiooni juures makstud summast üleslugeda, kui see üleslugemine jääb ainult sinna ja ülesloetud andmeid ei saa edaspidiseks arvepidamiseks ära kasutada, sest tekstist summade väljanõppimine on raske töö, mida võiks ju teha kviitungite kont-

sadelt. Tabeliga kassaraamat (Ameerika viisiline) aga võtab keskmiselt kuus korda vähem tööd ja annab ilma kõrvaliste aruannete tegemiseta üksikasjalise ülevaate sissetulekutest.

b) **P e a r a a m a t.** Itaaliaviisilise pearaamatu juures, selle tõttu, et arved on igauks omaette lehel, et üht operatsiooni kanda läbi, tuleb teksti korrata igal arvel, millist operatsiooni puudutab, kuna ameerikaviisi juures ei ole arvete otsimist ja tekst kirjutatakse ainult üks kord.

Ameerika viisi juures kassa sissetulekud ja väljaminekud kantakse üle pearaamatusse kord kuus kassaraamatute arvete kokkuvõtete summadena, tarvitades seejuures üldse ainult kahte rida. Mida näeme aga itaalia viisi juures? Pear. kassa arvel loetakse üles kõik teised pearaamatu arved, millised puudutasid kuu sissetulekud või väljaminekud (tarvitades ligi 20 rida), kuna teistele pearaamatu arvetele kuu läbikäigud märgitakse kassaraamatu järgi üksikult(!), välja arvatud eelarvel. tulude arve ja maksude (kinnisv. ja tulum.) arved, millel jällegi üksikasjaliselt (kogusummadena) ülesloetud tulud ja maksud ühes %%; ainult eelarv. kulude arvele kantakse kuukokkuvõttesummad.

Et itaalia viisi juures läbikäike pearaamatusse ülekanda, tuleb teha mitukümmend eraldi sissekannet, vastavalt sellele ka võtab see töö aega mitukümmend korda rohkem kui ameerika viisi juures.

Pearaamatu ülesanne on üldse üldpilti näidata ja seepärast ei tarvitse sellesse üleliigset teksti paigutada.

A. L. toonitab ameerika meetodi juures abiraamatute rohkust ja tähendab, et itaalia m. juures nendeta läbi saab. Abiraamatute pidamine niisuguste arvete juures, mis alaarveteks jagunevad, on möödapääsematu ja annab selge pildi arvepidamise üksikutest osadest, ei too aga, võrreldes itaalia meetodiga, lisatööd juurde, nagu tähendab A. L. „Vallaomav. arvepid. r.“ lehek. 16, sest ameerika m. juures, nagu juba eelpool tähendatud, pearaamatusse operatsioonide kandmine ei anna kord kuus oma üherealise ja tekstita sissekandega nimetamisv. tööd, seega läbikäik ar-

vestatakse sisuliselt ainult kahes raamat-
 tus (kassar. ja abir.; mem. op. pear. ja
 abir.), itaalia viisi juures aga üks läbikäik
 märgitakse tekstiga vähemalt kolmes ko-
 has (kassar. ehk mem. ja pear. kahel eral-
 di arvel) ja abir. olemasolul, nagu varand.,
 hoius., veel neljas kohas. Nagu selgunud,
 am. meetod oma abir. pidamisega ei anna
 rohkem tööd, küll aga annab selge ülevaate
 alaarvetele abiraamatute abil kantud sum-
 madest, seda enam, et abiraamatutesse
 operatsioonid kantakse täieliku tekstiga,
 mis tarvilik; it. m. juures, tungida pearaa-
 matu arvetele kantud operatsioonide sis-
 susse, peab sidenumbri kaudu pöörduma
 kas kassaraamatu või memoriaali, sest
 pearaamatus tähendatakse ainult teksti
 asemel „arve — arvele“, kuna peale selle,
 et saada ülevaadet alaarvetest, tuleb pea-
 raamatu teatud arve sissekanded varusta-
 da tekstiga ja grupeerida, nagu näiteks
 saadaolevate laenude, makstaolevate lae-
 nude ja edasiantavate summade arvete
 juures, milliste arvete jaoks abiraamatut
 ei peeta, mis aga mõeldav ei ole, sest on
 ju vaja teada igal ajal, kellele ja kuipalju
 laenusi maksta, kellele ja mille eest summe
 üle anda jne.

c) M e m o r i a a l. Itaalia meetodi juu-
 res peetakse loomulikult eraldi raamatu-
 na, kuid ameerika m. juures mittekaasali-
 sed operatsioonid kantakse otse pearaama-
 tusse, seega pole tarvis pidada eraldi ra-
 amatut iga operatsiooni juures üksikasjal.
 teksti ja arvete nimetusega ning summade
 mitmekordselt kordamisega.

A. L. tähendab ameerikaviisilise pearaa-
 matu kohta mahategevvalt, et tülikas ole-
 vat ameerikaviisilise shurnaal-pearaamatu
 tegelik pidamine „tema suurele laiusele
 tabeliliselt kõrvuti paigutatud arvete laht-
 rite rohkuse tõttu, kuhu läbikäikude sisse-
 kandmine tarvitavat erilist pingutava-
 t tähelpanu, et summad ei sattuks võõ-
 rasse joonevahesse.“ — Peab tähendama,
 et see kartus on asjatu, sest esiteks arvete
 hulk ei ole kuigi suur (praegu 18, kuid
 võimalik vähendada 13 peale), et ära võib
 eksida, kui vähegi olla ettevaatlik, kuna
 peajasjalikult arved on kõik käepärast,
 mistõttu läbikäikude märkimine just vast-
 tupidi vähem pingutust nõuab, sest teksti
 järgi on lihtne otsustada, missugust arvet
 operatsioon puudutab ja kas summa tuleb
 kirjutada debetisse või kreditisse. Hoopis
 teine lugu on aga itaalia viisi juures, kus
 pimedate operatsioonidega on tegemist ja
 kus puudub teadmine operatsiooni sisust,

millepärast peab tõsiselt jälgima arvete
 nimetusi ja lõppude — arve või arvele —
 järgi otsustama, debetisse või kreditisse
 kuuluvuse, kusjuures kui mitte eksitusi
 sagedasti karta ei ole, siis vähemalt üksik-
 kute pearaamatu arvete otsimine sisujuha-
 taja abil on tülikas, tuleb raamatut alali-
 selt lehitseda, unustades mõnikord ka tei-
 sele arvele kandmata ja muud sellesarnast.

Ameerikaviisilises pearaamatus ei ole
 olulise tähtsusega ülekannete tegemine le-
 heküljelt leheküljele ja kuigi seda teha,
 siis ei tarvitse läbikäike aasta algusest
 üle kanda, vaid ainult jooksva kuu läbikäi-
 kude ülekanded, kuna läbikäik aasta algu-
 sest võetakse arvele, s. t. arvatakse kuu
 läbikäigule juure kuu lõpul. — Kui kassa-
 lised läbikäigud pearaam. kanda kord kuus
 tarvitades ainult kaks rida, nagu praegu
 Viru- ja Saaremaal, siis ei saa olla üldse
 juttu pingutustest summade laiali kand-
 misel, ei ka raskustest ülekannete tegemi-
 sel, sest pearaamat sisaldab aastas ainult
 umbes 12 lehte.

II.

A. L. ja H. A. poolt väljatöötatud arvepi- damise korra iseäraldusest.

A. L. arvepidam. korra juures eelmiste
 aastate eest saadajäänud ja makstajäänud
 võlgasid ei kanta üle debitoride ja kredi-
 toride arvetele, vaid jäävad saldodena eel-
 arveliste tulude ja -kulude arvetele ning
 arvestatakse järgmise aasta jooksul sisse-
 tulnud eelm. a. võlad, samuti makstud
 eelm. a. eelarvelised summad, ikkagi sa-
 madel arvetel, kuna H. A. arvepid. korra
 juures nii saadaolevad kui ka makstatule-
 vad eelm. aastate eelarvelised summad ar-
 vestatakse debitoride ja kreditoride arvel,
 seega lahus käesoleva aasta eelarvelistest
 tulu- ja kulusummadest.

Teiseks iseäralduseks on A. L. korra
 juures eelarvega arvestamine
 ja kolmandaks — eelarvelise puhtakasu
 asemel tegeliku puhtakasu väljatoomine.

Asudes nende iseäralduste vaatlemisele,
 peab jõudma otsusele, et otstarbekohasem
 oleks eelmiste aastate eelarvelisi summe
 arvestada ikkagi eelarv. tulude ja -kulude
 arvetel ja eelarv. tulude ja -kulude arve-
 raamatus ühiselt käesoleva aasta eelarve-
 liste summadega, sest endiste aastate eest
 jääb ikkagi summe palju saada ja maksta,
 nende arvestamiseks (saamine ja maks-
 mine) peab pidama üksikasjal. nimestikke,
 mida aga ei võimalda reskontro vorm; ka
 on, iseäranis maksimiste juures, raske ja

tülikas eraldada eelm. aasta summe käesoleva aasta omadest; iseäranis koolide kulude tasumisel.

Eelmiste aastate eest saada- ja makstava olevate summade eraldamisel käes. aasta omadest ei näi üldse olevat mõtet, pealegi siis, kui pooldada tegeliku üle- või puudujäägi väljatoomist.

H. A. arvepid. korra juures tuuakse välja eelarveline puhaskasu, mis pole õieti muu kui käesoleva aasta eelarveliste tulude (saadud + jäi saada) ja k. a. eelarv. kulude (maksta + jäi maksta) vahe. Eelarvelist puhaskasu ei saa meie võtta aga tõeliku puhtakasuna, sellega katta järgm. aasta eelarvet, seda jaotada jne., sest tegelikult võib olla tegemist hoopis kahju või puudujäägiga, kui eelm. aastate eelarvel. tulusid kustutatud valla kahjuks rohkem kui käes. aasta eelarveline ülejääk on.

Üldse arvestatakse eelm. aastate eest saadajäänud summadega puhtakasu jaotamisel j. m. kui kindlate summadega, kuna tegelikult neis pooled aja jooksul kustutada tulevad.

III.

Ettepanekuid vallaomaval. arvepidamise ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks:

1) Võtta tarvitusele üleriigi ameerika-viisiline raamatupidamine;

2) Kassaraamatud kaotada; sissetulekud iga op. päeval kokkuvõtetena ja grupeeritult ühe operatsiooniga, kuna väljaminekud igapäev ja üksikult pearaamatusse kanda, kusjuures kassa saldo annab pearaamatu kassa arve;

3) Sissetulekute kviitungite kontsaraamatud tunnistada kassa sissetulekute raamatuks;

4) Sissetulekute, iseäranis maksude liigitamiseks võtta tarvitusele eriline arve raamat, mis ühtlasi edasiantavate summade arveraamatuks;

5) Eelmiste aastate eelarveliste tulude ja -kulude arvestamine korraldada eelarveliste tulude ja -kulude arveraamatutes ja pearaamatu eelarveliste tulude ja eelarveliste kulude arvetel;

6) Tuua välja tegelik üle- või puudujääk, aga mitte käesoleva aasta eelarve täitmisest olenev üle- või puudujääk, vaid kaasa arvatuna eelmiste aastate eelarvete täitmise tulemusi.

Teine variant:

Kui ei peaks vastuvõetav olema kassaraamatu kaotamine, siis võtta tarvitusele kaks eraldi kassaraamatut tabelvormiga, nagu Viru- ja Saaremaal praegu tarvitusel on, mõningate muudatustega arvete jaotuses j. m., kusjuures kassalised läbikäigud pearaamatus arvestatud saaksid kord kuus.

Riigimaksude arvestamise kord tuleks lihtsustada.

E. Valk,

Vaivara vallasekretär.

Praegu on teoksil vallaomavalitsuste raamatupidamise viisi ümberkorraldamine. Selle sihiks on selle üleriigi ühtlustamine ja peaausjalikult arvepidamise lihtsustamine asjata tööde ärajätmisega.

Et raamatupidamist lihtsustada, selleks tuleb revideerimisele võtta selle üksikud osad.

Nagu teada, vallaomavalitsuse peal lasub riigimaksude (kinnisvaramaksu, tulumaksu, teedekapitalimaksu) vastuvõtmine, arvestamine ja edasisaatmine pank ja maaomavalitsusele ning aruannete saatmine.

See töö on suur osa vallaomavalitsuse tööst arvepidamise alal, seepärast ei ole ülearu-

ne rääkida riigimaksude arvestamise korra lihtsustamisest.

Asi seisab nimelt selles, et praeguse korra juures nõutakse, et kinnisv. maksu ja tulumaksu riigi ja omavalitsuse osade üleandmisel peab saatekirjal üksikasjaliselt ära tähendama: palju saadetakse eel- arveaasta maksu, selle viiv. %%, iga aasta võlgasid ja iga aasta eest võlaprotsentisid.

Et andmeid saatekirja jaoks saada, vallaomavalitsus peab erilehel seadma kokku aruande, noppides kassaraamatu või kviitungite tekstist välja vastavad andmed, mis iseenesest raske töö; kassaraamat kui ka pearaamat ei sisalda, ega saagi sisaldada, eraldi lahtreid iga üksiku maksuvõla jaoks,

sest võlgasid on saada iga aasta eest alates 1920 a. Peale üksikasjal. aruande kokkuseadmist tuleb aruandel üksikult iga summa, ka iga aasta maksu viiv. %% eraldi, jaotada riigi, maavalitsuse ja vallavalitsuse vahel.

Pangas tuleb saatelehe järgi kviitungil saadud summad jällegi üksikult äratähendada, tarvitades selleks sagedasti lisalehti, ruumi puudusel. Lõpuks tuleb pangas saadud summad üksikult kanda — märkida selleks peetavasse arveraamatusse, milles avatud eriarved iga aasta maksu kohta.

Kõik see töö on ülearune, sest nagu teada, vajab riik ainult andmeid riigitulude aruande jaoks; palju eelarveaasta maksu, eelmiste aastate võlgasid kokku ja viivitusprotsente kokku (maksult ja võlgadelt ühtekokku) saada oli, saadud ja veel saada jääb. Rohkem andmeid riigitulude arvestamiseks v. v. teada ei vajata, mida tõendab see, et Riigi Kinnisvarade Maksuametile ja maksuinspektorile vallavalitsuse poolt iga kuu 5-ks saadetav aruanne sisaldab ainult neid kolme andmeid.

Milleks siis see üksikasjalik arvestus ja asjata suur töö?

Küllalt oleks sellest, kui nii vallavalitsuses kui ka pangas arvestatakse koos võlad ja viivituse %% jällegi üheainsa summana; viivitusprotsendid lähevad ju kõik kogusummas eelarveaasta tuluks ja milleks siis veel vaja eraldada neid üksikute aastate maksusummade järgi ning eraldi eelarveaastamaksu ja võlgade viivitusprotsentideid.

Võlgade arvestamise juures, pangas, kogusummana, kui soovitakse siiski kord aastas, eelarveaasta vahetusel, andmeid saada, milliste aastate summadest see koosneb, siis võidakse neid andmeid nõuda vallavalitsuselt, kuid läbiaasta üksikasjaliselt arvestamisel pole mõtet.

Praeguse korra juures on seisukord niisugune, et peab saatma ära riigi või maavalitsuse osa just selle aasta maksu arvele, mille eest maks saadud, vaatamata, et selle aasta eest vald riigile või maavalitsusele ei võlgne. Niisugune nähtus leidis aset Vaivara vallavalitsuses m. a. nov. kuul, kus sisse tuli 1920, 1921, 1923, 1924, 1925, 1926 ja 1927 aastate eest kinnisv. maksuvõlgasid (peeti kinni end. N mõisa omanikult Põllutöömin. kantselei poolt). Et 1920, 1922 ja 1926 a. a. eest vallal kinnisv. makse riigile ega maavalitsusele saata ei ole (millega see seletatav, ei tea, sest roh-

kem saatmine leidis aset end. sekr. ja end. vallav. ajal), siis oleks nende aastate eest sisset. summad pidanud kuuluma tervelt vallale, kuid vallal puudus võimalus neid ärasaatmata jätta, sest kinnisv. maksuametile saadetavas kuuaruandes pidi näitama need summad sissetulekuna, loomulikult ka väljaminekuna. Kui aga oleks tegemist ühise võlgade arvega, siis ühe maksu arvel rohkem makstud summad läheksid automaatselt kogu võlasumma tahts.

Isikl. läbirääkimisel maksuvalitsuses toonitati, et vald on kohustatud ju niikui üksikasjalist arvestust pidama maksuvõlgade kohta, viivitusprotsendid eraldi välja rehkendama j. n. e.

Kui vallavalitsuses peetakse kindla korra järgi maksuraamatuid, milledes igale isikule ja maksuobjektile avatud eriarvel tähendatud, milliste aastate eest ja millised summad iga aasta eest isik võlgneb, isegi võlgade ülekandmisel tähendatakse, kas võlgnetakse esimese või teise tähtaja eest, palju ta maksnud maksu, võlga ja viiv. %% eraldi maksult ja eraldi võlalt, milleks siis veel mujal asutuses teistkordselt võlgade ja viiv. %% kohta üksikarveid peetakse. Nähtavasti ollakse arvamisel, et sel teel saab kontrollida vallavalitsuse tegevust riigimaksude arvestamise alal, missugune arvamine on ekslik. Maksuinspektor revideerib vähemalt kord aastas kohapeal, vallavalitsuses, maksuraamatuid, maksude vastuvõtmist, viivitusprotsentide väljaarvamist ja üleantavate summade tasumist, missugune revideerimine ongi mõeldav ainult kohapeal, iseäranis viivitusprotsentide õieti võtmise kontrollimine, mille õieti väljaarvamist ei saa ju kontrollida pangas, sest osa summe tasutakse enne 15. kuupäeva, osa peale 15. (15-st peale loetakse 2% juurde), kuna protsentide suurus oleneb veel sellest, kas tasutud esimese või teise poole maksu.

Jääb üle otstarb. kontrollida üksikute aastate maksuvõlgade tasumist, kuid nagu eelpool tähendatud, pole sellel mõtet, sest vallavalitsus pole huvitatud, et ühe maksu arvel teise aasta maksuvõlg tasub, kuna võlad kogusummas ikkagi tasuda tulevad, kuid seda, kas kõik sissetulnud summad panka edasi antud, saab kontrollida jällegi koha peal — vallavalitsuses. Eeltoodule toetudes Vaivara vallavalitsus esines 22. XII. 30 a. Nr. 1581 all teistkordselt Maksude Valitsusele palvega (esimene palve jäeti tähelepanemata), et loobutaks riigi-

maksude võlgade ja viivitusprotsentide eraldi iga aasta eest pangas (Eesti Panga osakondades) arvestamisest ja ühenduses

sellega ka nõudest, et need andmed peab vallavalitsus üksikasjaliselt tähendama maksude saatekirjas.

Kava

üksikmaksunõudekirjade asendamiseks üh isnõudekirjade nimestikkudega ja maksu-
kirjade lauajuhendis registreerimise lõpetamiseks vallavalitsustes ja pol. konstaab-
lite juures.

E. Valk,

Vaivara vallasekretär.

I.

Praegune kord pol. kaudu maksuvõlgade sissenõudmise alal.

Maksunõudekirjasid tuleb vallavalitsusel iga aastal keskmiselt 1000 eksemplari politseiametnikule saata.

Maksunõudelehtede valmistamine isenesest on suur töö, sest tuleb igale nõudelehele märkida kuupäev, number (lauajuhendi), pol. konstaabli nimetus ja lõpuks ka alla kirjutada, ka tuleb lisatööna märkida nõudelehele maksutähtpäev, viiv. % võtmise algus ja viiv. prots. suurus.

Nõudekiri ise tuleb aga lauajuhendisse kanda, tarvitades iga isiku jaoks vähemalt kaks rida lauajuhendis.

Üldse tuleb nõudekirjade käik lauajuhendites märkida vähemalt neli korda (2 korda vallavalitsuses ja kaks korda pol. konstaabli poolt).

Konstaablil tuleb veel iga nõudekirja ärasaatmisel see varustada vastava pealkirjaga.

Vallavalitsused peavad täidetud nõudelehed akti kinnitama, kusjuures aasta kohta 2—3 paksu akti saadakse.

Lõpuks ei saa äramärkimata jätta ka, et kirjavahetus maksude alal moodustab suure osa vallavalitsuse tööst ja tekitab suuri kulusid kantselei ja posti alal.

II.

Uus ja lihtsustatud kord.

Vallavalitsus valmistab iga liigi maksuvõlgade kohta ühise nimestiku (vorm juures). See nimestik täidab üksiknõudekirjade aset, politseikonstaablil ka lauajuhendi aset.

Nimestiku kirjutamine on palju väiksem töö, kui üksiknõudekirjade valmistamine, sest nimestikus ei tule tähendada, s. o. korrata iga võlgniku kohta: täitja

ametniku nimetust, lauajuh. nummert, kuupäeva, maksuvõla nimetust, maksutähtaega, viiv. % suurust ega ole tarvis üksikult alla kirjutada, need andmed tähendatakse iga nimestiku algul.

Politseikonstaabel saades selle nimestiku kannab selle oma lauajuhendis ühe numbriga alla sisse, kusjuures kirja käigu lahter tühjaks jääb seniks, kui nimekirjas tähendatud võlgnikkudel maksuvõlad lõpulikult tasutud, on ühine nõudekiri lõpulikult täidetud, jätab konstaabel selle omale kausta, lauajuhendi lisana, ja teeb lauajuhendi kirja käigu lahtrisse vastava märkuse.

Et nimestikku kantakse kõik kohalikud võlgnikud, siis järgneb nende kohta täitmene ka koha peal ja ilma kirjavahetuste tekitamiseta.

Tekib aga siiski mõne kohta tarvidus erikäiku anda, nagu maksuvõimetuse akti kokkus., võlgniku mitteleidm., võlgniku mujale elama asum. ja varand. müüm. oksjoni teel, siis teeb pol. ametnik ühisest nõudekirjast väljavõtte vastava isiku kohta (milleks tarvil. arv plankette nimekirja kaasas vallav. poolt pol. ametnikule saadetud) ja saadab selle vallavalitsusele, väljavõtte vastavas lahtris märkides lühidalt väljavõtte saatmise põhjust, nagu: mitteleidmisel j. m. oksjoni määramiseks aga saadab väljavõtte oma ülemusele.

Väljavõtte saatmise aja ja põhjuse märgib nimestiku (ühise nõudekirja) vastavas lahtris.

Väljavõte ei tule kanda lauajuhendisse, s. o. konstaablil, vaid varustada ainult lauajuhendi numbriga.

Vallavalitsus saades väljavõtte annab sellele edaspidise käigu, kuid ei ava väljavõtte saatmise tõttu tekkinud erinevate kirja jaoks lauajuhendis nummert, vaid saadab nõudekirja, milleks konstaabli poolt saadetud väljavõte, välja (võlgniku

mujale elama asumisel) maksuraamatu järjenumbri all, lisades sellele juure tunnusena tähed „53 — t. m.“, „64 — k. m.“ (t. m. — tulumaksu asjas, k. m. — kinnisvara maksu asjas) jne. Nõudekirja väljasaatmise aja märgib v. v. pliitsiga maksuraamatu märkuste lahtrisse.

Kui on tarvis teada, kellele ja millal nõudekiri saadetud, siis näitab seda kirjade postileandmise raamat, millest leidmist

hõlbustab maksuraamatus olev kuupäev ja ümbrikule ning postiraamatusse peale järjenumbri tähendatud tähed t. m., k. m. j. t. Milleks aga nõudekiri kusagile saadetud, see on iseenesest teada maksunõudmiste juures.

Tuleb kirjavahetust mitu korda saata, siis võib eelmine kuupäev maksuraamatus mahakustutada ja uus märkida.

Maksur. j. nr.	Võlglaste perekonna- ja eesnimi	Elukoht	Võlas		TASUTUD										Väljavõtte saadetud (sissenõudmiste võimaluste puudusel)	Märkused lõpetamise kohta. (Maksu lõpuliku tasumise või väjavõtte saatmise puhul.)
			Missugune pool	Summa	Aeg	Kv. nr.	SUMMAD									
							Maksu		Viivit. prots.		Lisaraha		Kokku			
			Kr.	S.			Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.		
			I pool													

(kellele)

Väljavõtte.

Vaivara vallavalitsuse ühisest nõud ekirjast „...“ 19... a. Nr. all 1930 a. ^{kinnisvar.} _{tulu} maksuvõlgade kohta.

Nr. Nr.	Võlgniku nimi	Elukoht	Tasuda						Väljavõtte saatmise põhjus (oksjoni määram. maksuv. akti kokkusead., võlgl. mitteleidmise ehk mujale elama asumise puhul.)
			Kas I. või II. pool.	SUMMA		Viivit.		LISAR.	
				Kr.	S.	Mis ajast	Summa pealt		

„...“ 19... a.

Vaivara r. konst. (allkiri).

Lihtsustamise asi liigub.

Teade ja üleskutse.

Vallaomavalitsuste asjaajamise ja raamatupidamise lihtsustamise asi on tõsiselt päevakorral. 13. jaanuaril oli Kohtu- ja Siseministeeriumis Ministri juhatusel selles asjus esimene nõupidamine. Rida küsimusi asjaamise alal lahendati heatahtliselt ära — lihtsustamise sihis. Vastavad põhimõtted seati üles sellekohaste kavade ja korralduste väljatöötamiseks. Raamatupidamise alal puudutati ainult

üldküsimusi, kuna üksikasjadesse süvenetakse lähemal nõupidamisel, vast selle kuu lõpul juba.

Lihtsustamise küsimuse otstarbekohaselt lahendamiseks on kõige tarvilikumad vastavad ettepanekud, põhjalikult läbikaalutud, isegi läbiproovitud ettepanekud, võrdlused ja põhjendused. Heatahe ei suuda üksi midagi ära teha. Ka teoreetiline küsimuse käsitus ja teoreetiliselt

põhjendatud nõue võib teinekord praktikas põrgata takistuste vastu, kui ei suudeta igat kokkupuute punkti ette ära arvata.

Väga tarvilikud oleks just praegusel momendil sellepärast vallasekretäride ja kõigi valla asjaajamisega kokkupuutujate asjatundjate ettepanekud ja arvamisid praeguse korra ja soovitatud uuenduste kohta, nagu neid eelmises ja tänases „Maaom.“ ilmunud, mispärast käesolevaga palun ülemalnimetatud isikuid, kes asjast huvitatud ja tarviliku tunnevad olema küsimuse lahendamisele kaasa aidata, sel teel seda teha, et teatavad E. Maaomaval. Liidu aadressil, mida nimelt praegusest korrast muuta tuleks lihtsus-

tamise ehk otstarbekohasemaks muutmise otstarbel, miks, ja kui pääsetee leitud, siis ka ettepanek, kuidas seda teha. Teiseks oleks head ka arvamisid, heakskiitvad ehk laitvad, nende minu ettepanekute kohta, mis ma hr.ale Ministrile tegin („Maaomav. Nr. 18 — 1930).

Selle palve täitmise puhul palun iga üksiku küsimuse ise lehele ja lehe ühele poolele kirjutada, et materjalide korraldamine kergem oleks. Teiseks, et materjali saatmisega mitte hiljaks jääda, tuleks seda kohe teha.

Leidub selle tegijaid, on nõupidamisel ja selle kaudu Ministeeriumil kergem küsimusi lahendada lihtsustamise suunas.

H. A v i k s o n.

Omavalitsustegelased.

Feodor Kanaval 50. aastane.

Meie kodusaare tuntumaid tegelasi, enmaavalitsuse sekretär, sama asutise haridusosakonna juhataja ja praegune Pärsama vallasekretär Feodor Kanaval sai 28. detsembril l. a. 50-aastaseks. Ühtlasi sai samal ajal täis hra Kanavalil 30 aastat ametis olla. Seega kahekordne juubel.

Kellel on tulnud teha tegemist juubilariga, see teab ja tunneb teda kui vastutulelikku ja kindlakäelist töömeest, kelle asjaajamist on seatud teistele eeskujuks.

Oma otsekohese ameti kõrval on ta te-

gevuses Pärsama seltsides ja ühingutes. Nii on ta kohaliku Laenu-Hoiu Ühingu ja Tuletõrjeühingu raamatupidaja, kus ta oma laialdaste teadmistega kindlal käel juhib raamatupidamist. Spordiselts „Visaduse“ elust ja tööst võtab juubilar soojalt osa.

Feodor Kanaval sündis 16. (u. k. 28.) detsembril 1880. a. Pärsama vallas, Pamma külas talurentniku pojana. Koolis käis Tiitsuotsa külakoolis, siis Piila kihelkonnakoolis ja Kuresaare 2-klassilises kihelkonnakoolis, mille lõpetas 1897. aastal.

Teeninud: Pihla vallakirjutaja abina septembrikuust 1897. a. kuni 1. juunini 1899. a., Leisi vallakirjutaja abina 1. juunist 1899. a. kuni 30. juunini 1900. aastal, Kaarma-Suurvalla kirjutaja abina 1. juulist 1900. a. kuni septembrini 1901., Saaremaa maksuinspektori asjaajajana 2. septembrist 1901. a. kuni 15. detsembrini 1903. a., samal ajal ka Kuresaare linna maksuvalitsuse raamatupidaja abina ja eraadvokaat Karl Palk'i kirjatoimetajana. Kaarma-Suure vallakirjutaja 15. detsembrist 1903. a. kuni septembrini 1917. aastal. Selle aja kestel ka talurahvaasjade komissari kantseleis kirjatoimetaja abilise ja kamissari korraldusel Leisi ja Loona valdades ajutiselt vallakirjutaja olnud ja asjaajamise korda seadnud. 1917. a. valiti ta Saare maakonnanõukogu liikmeks ja oli nõukogu ning maavalitsuse sekretäriks kuni 25. veebruarini 1924. aastal. Maavalitsuses olles sekretäri ameti

kõrval juhatas põllumajanduse, toitluse administratiiv, teede-side, hariduse ja arvestiku osakondi. Oli maakonna nõukogu ja -valitsuse esindajaks mitmesugustes komisjonides. Kuresaare vangimaja kuraatoriks oli juulikuust 1920. a. kuni veebruarikuuni 1925. Oli ka Kuresaare linnavolikogu liige. 1925. a. oli Kuresaare politseijaoskonnas kantseleiametnik, millist ametit pidas pool aastat. 1925. a. oktoobrikuust kuni 1927. a. augustikuuni oli Petserimaal Senno vallasekretär, kust

1927. a. augustis tuli Pärsama vallasekretäriks, millist ametit praegu peab.

Vene ajal sai Liivimaa kubernerilt 6 korda kiitust eeskujuliku asjaajamise eest vallavalitsustes, samuti Riia õppekonna kuraatorilt rahvahariduse ja koolimajade korraldamise alal.

Tablile töömehele ja sõbralikule kaas-kodanikule tema kahekordse juubeli puhul tagantjärele paremad soovid ja tervitused tulevaste aastate jaoks!

E. Maaomaval. Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatus koosolek 23. jaanuaril 1931 a. Tallinnas.

Koos on 6 juhatus liiget.

Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seaduse muutmise seaduse eelnõus leitakse vajaline olema seaduse III. osa väljajätmine, seniste §§ 12 ja 13 allesjätmiseks, sest millegiga ei ole põhjendatud omavalitsuste volikogudelt ja rahvalt kohaliku keeluõiguse maksmapanemise õiguse äravõtmine. Teiseks tuleb § 6 muuta selles mõttes, et alevites restoraanide avamise nõusolekut on vaja peale alevivolikogu ka maavolikogult, nagu senini, sest alev on ümbruse valdade kultuuriline keskkoh.

Nende paranduste tegemiseks saata vastavad märgukirjad Riigikogu Rahaasjanduse Komisjonile ja Majandusministeeriumile.

Majandusministeeriumi kavade läbiarutamiseks maksustamise asjus ja maaomavalitsuste reformi küsimuse üksikasjaliseks läbivaatamiseks otsustatakse erinõupidamine maavalitsuste esindajatest kokukutsuda eeltööde tegemise mõttes Liidu lähema nõukogu koosoleku jaoks 26. ja 27. jaan. Tallinna ja referentideks vastavalt nendele aladele paluda härrad A. Kohver, P. Männik, A. Siitam, E. Õnapuu, A. Lusik, E. Rosenberg, J. Land, K. Pajos, H. Miller, V. Rebane, N. Vatter ja E. Kello.

Maavalitsuse teenijate teenistusvanuse tasu korra asjus otsustatakse Teedeministeeriumile esitada maavalitsustelt saadud andmed teatega, et üldist korda pole

maksma pandud, kuna teedeosakonna ametnikud tuleks selles asjus ühtlustada iga maavalitsuse teiste ametnikkudega, sest maavalitsuste teenijate palgad pole normeeritud ja teenistusvanuse tasu moodustab osa palgast.

Riigimaksude arvestamise korra lihtsustamise kava, mis Vaivara vallavalitsuse poolt Maksuametile esitatud, otsustatakse toetada.

Laste ja vaimuhaigete toetusrahade väljamaksmise korra muutmise ettepanekut — iga kuu asemel teostada väljamakse kolme kuu tagant, mis tehtud Kolga vallavalitsuse poolt, otsustatakse toetada.

Tuletõrje kulude kandmise korra muutmise otstarbel Tuletõrje seaduse muutmiseks ettepaneku tegemiseks Peipsiäärse vallavalitsuse ettepaneku kohaselt ei leia Liidu juhatus vajadust olema.

Suvituskohade ja supel- ning tervise parandusametite keskkorraldusse määratakse Liidu esindajaks P. Männik.

Liidu sekretäri kohale on end kirjalikult üles annud viis kandidaati.

Tutvunedes nende sooviavalduste ja elulookirjeldustega, Liidu juhatus, peale pikemaid läbirääkimisi, otsustab sekretäri valimist mitte veel ettevõtta, vaid sekretäri aj. kohustetäitjaks paluda Harju maavalitsuse asjaajaja K. Vaht.

Liidu 1931. a. eelarve võetakse sekretäri poolt esitatud kujul Kr. 20.780 suurusel vastu Liidu nõukogule esitamiseks.

Uuteks Liidu liigeteks registreeritakse Karula ja Pati vallavalitsused.

Liidu nõukogu koosolek määratakse 12. ja 13. veebr. peale Tallinnas, algusega 12. veebr. kell 11 homm. Harju maavalitsuse saalis.

Päevakorda võetakse:

1. Koosoleku avamine ja juhatuselise valimine,
2. Maavalitsuste reform (referendimäärab erinõupidamine 26. ja 27. jaan.),
3. Ehitusseadus,
4. Õppe- ja kasvatustöö järelevalve seaduse eelnõu — ref. paluda E. Rosenberg.
5. Liidu 1931. a. eelarve.

Tarbekorral jääb esimehel õigus päevakorda täiendada.

Tabel-kalendri väljaandmise kavatsusest „Maaomavalitsuse“ kaasandena otsustatakse loobuda, kuna igasugu kalendrid külluses ilmunud.

Valdade kroonika raamatu põhialuste läbivaatamine lükatakse hilise aja pärast edaspidiseks.

E. Maaomavalitsuste Liidu märgukiri Riigikogu Rahaasjanduse Komisjonile.

Piirituse ja alkohooliste jookide müügi seaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu sisaldab kaks põhimõttelist muudatust, mis Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse parema arusaamise järele teostatud ei võiks saada ja mida Liidu juhatuse erilise kaalumise alla palub võtta:

1. Seaduse eelnõu III. osa näeb ette seniste §§ 12 ja 13 kaotamist, millega annuleeritakse omavalitsuste volikogude ja kohaliku rahva kohaline keeluõigus. Selle omavalitsuste ja rahva õiguste tugeva kärpimise motiivid seaduse muutmise seletuskirjas on nõrgad. Salapiirituse müügi hõlbustamiseks kohaliku keeluõiguse maksmapanekut seletada ei saa juba sellel lihtsal põhjusel, et salapiiritust müüakse igalpool, vaatamata, kas seal keeluõigust on või mitte, isegi linnades, kus joogikohti külluses, isegi riigiviina müügikohast on teda müüdnud. Suures salapiirituse läbimüügis omavalitsusi ja rahvast vastutavaks teha ja nende õigusi sellepärast kitsendada, et salapiirituse sissevedu ei suudeta takistada, ei ole kaugeltki õiglane ega demokraatlikule riigikorrale sobiv, seda enam, et joogi küsimus ei ole maksu küsimus, mida rahvas otsustada ei võiks, mispärast Liidu juhatuse palub seaduse eelnõust III. osa välja jätta.

2. Eelnõu § 6 on suur põhimõtteline muudatus tehtud.

Praegu maksva korra juures antakse alkohooliste jookide müügi avamiseks alevites luba alevivolikogu ja maavolikogu nõusolekul. Uue seaduse järele tehakse alevivolikogud üheõiguslisteks linna omadega, ja alevites antakse load ainult alevivolikogude nõusolekul, kuna valdade kohta senine kord maksma jäetakse: valavolikogu ja maavolikogu nõusolek.

Alevite eraldamine valdadest õiguste poolest käesolevas küsimuses pole põhjendatud. Peab meelespidama seda, et alevite trahterisi ei pea üleval alevid, vaid peasjalikult naabruse vallad. Sellepärast peaks maaelanikkudel õigus olema oma esindajate kaudu maavolikogus kaasrääkida, kas nad alevisse joogikohta vajavad või mitte. Teiseks on selleks veel tõsisem põhjus. Maa ei ole alevitest eraldatud, vaid alevite ümbruskonna kultuurilised eluavaldused on koondatud just alevitesse. Seal on nende rahva- ja seltsimajad, seal on nende kooskäimise kohad. Kas nendes kultuurilistes keskkohades ka trahterid asuda võivad või mitte, selles küsimuses peab alevite ümbruse kandval jõul õigus olema oma esitajate kaudu kaasrääkida maavolikogus, mispärast Liidu juhatuse palub eelnõu § 6 esimese lõike lõpu parandada: ... „alevites — kohaliku alevi- ja maavolikogu ja valdades — kohaliku valla- ja maavolikogu nõusolekul.“

Harju maavolikogu koosolek 15. ja 16. jaanuaril s. a.

Harju maavolikogu pidas oma järjekorralist koosolekut 15. ja 16. jaanuaril. Päevakorras küsimusi arvult 25. Neist oleks nimetada tähtsamaid:

Määrused maksude võtmise kohta 1931 a.

Maavalitsuse ettepanekus maksude võtmise kohta oli uuendusi — jahilubade maksu linna elanike suuredandada 10 krooni peale, kuna maa elanike suhtes see maks jääks endiseks, s. o. 5 kr. ja teiseks võtta laatadel müüdavatel hobustel 1—2 kr., nagu seda tehakse teistes maades. Kõrgenduse jahilubade suhtes maavolikogu kinnitas, kuid hobustemaksu sisseseadmine ei leidnud heakskiitmist. Muud maksud kinnitati endises suuruses.

Trahterimaksu üldsummade kindlakmääramine.

Maavalitsus pani ette määrata maksu liikide järgi järgmiselt:

Restoranid kõigi alkoholiliste jookidega — kr. 5000.

Restoranid viinamüügiga — kr. 1500.

Restoranid raudteejaamades — kr. 840.

Öllekauplused väljaviimiseks — kr. 1700.

Alkoholita trahteriärid — kr. 265.

Maavolikogu otsustas suurendada alkoholiliste jookide restoranide maksu üldsummat ümmarguselt 2000 kr. võrra, et sellega vähendada riigi juuremaksu osa omavalitsustele.

Rannakomisjoni valimine.

Maavolikogu eelmistel koosolekutel avaldas soovi rannakomisjoni valimiseks. Komisjoni kodukorra läbivaatamiseks moodustati erikomisjon, kes esitas maavalitsusega ühiselt koostatud kodukorra maavolikogule. Nimetatud kodukorra järgi komisjon koosneb: juhatajast, kelleks m/v. Põllumajand. os. juh., kahest m/volikogu liikmest, kolmest tegelikust kalamehest ja ühest ETK esindajast. Ettenähtud esindajad valiti eelnimetatud koosolekul. Komisjoni ülesandeks on kalurite ellu puutuvate küsimuste lahendamiseks kaasaaitamine, nagu: kalasaadustele soodsamate turgude leidmise, kalaasjanduse erihariduse, rannamaade, teede, kalapaatide varjupaikade jne. korraldamine.

Määrus vallasekretär. ja nende abide palga- ja tööolude kohta

on olnud arutusel maavolikogus kümme-kond korda, kuid ikka on see tagasi lükatud, mida tehti ka seekord, olgugi, et Maaomavalitsuste Liidu nõukogu Vallaomavalitsuste seaduse eelnõu arutamisel pidas tarvilikuks see ülesanne jätta maavolikogudele. Teatavasti eelnõu järgi see pidi edaspidi kuuluma Kohtu- ja Sise-

ministeeriumi võimkonda. Muuseas olgu tähendatud, et see küsimus on otsustatud ja lahendatud kõigis teistes maades.

Sõidu- ja päevarahade vähendamine.

Seni maavalitsuse ja volikogu liikmed said sõiduraha maanteel postijaamade kahehobuse ja raudteel II kl. takside järgi ja maavalitsuse ametnikud maanteel ühehobuse ja raudteel vastavalt palga astme takside järgi. Maavalitsuse ettepanekul alates 1-st veebr. s. a. sõidukulud maanteel ühtlustati kõigile ühehobuse tasumäärade kohaselt ja sõit raudteel kõigil III klassi tariifide järgi. Maavalitsuse ja -volikogu esindajate ja igasuguste komisjonide sõidu- ja päevarahad määrati Riigiteenijate palgaseaduse XVII astme kohaselt.

1931/1932 a. eelarve vastuvõtmine

tekitas pikemaid vaielusi, mis kestusid ligikaudu 15 tundi. Ägedaid vaielusi kutsus esile ametnike ja maavalitsuse asutiste teenijate palkade vähendamise püüe. Maavalitsus seisis sellele vastu, kuna ta oma algatusel palgakrediit vähenes 5365 kr. võrra kolme ametkoha vähendamisega. Kuid hoolimata maavalitsuse vastuseisust vähendati maavalitsuse ametnike teenistuse vanadustasu 50% võrra ja kõigi asutiste teenijate ja tööliste palkasid 10%.

Maavolikogule esitatud eelarve oli koostatud väiksem eelmise aasta eelarvest kogusummas kr. 78.968, millest kr. 8063 maakassa osas. Eelarve üldine vähendamine on 11% võrra. Pärast vaieluste lõpetamist eelarve võeti vastu maavalitsuselt esitatud kr. 650.523,44 suuruses üksikutes krediitides tehtud ümberpaigutamistega. Peale selle kanti eelarvesse Riigikassalt tehtav avans-laen kr. 50.000.

Riigikohtu seletused.

Kas kooli ülalpidaja on kohustatud õpetajatele palka maksuma koolimajas?

Vastus: eitav.

Õpetajate tasuseaduse § 33 on ettenähtud, et palga saamise kulusid kooli asupaika ei arvata maha õppejõu palgast.

Kooli asupaiga all ei tule mõista kooli

asupaika kitsamas mõttes, s. o. koolimaja hoonet, sest seaduse mõtte järele ei arvata palgast maha kulusid, mis seotud palga toomisega valla-, alevi- või linnavalitsuse asupaika, mille piires kool asub.

(R. adm. t. nr. 286 1. — 1930.)

„õigus“.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 5. Õpetaja korteri väärtuse kohta.

Õpetajate palgaseaduse § 24 põhjal maksab vald õpetajale palgast 10%. Palun selgitada, kuidas seda mõista, kas see 10% tuleb arvata prii korteri, kütte ning valgustuse näol.

Kuidas sel juhul sel alal talitada, kui õpetaja 10% palgust teeb välja kr. 100 aastas, kuid vald annab temale korteri, kütte ja valgustuse näol kr. 200 aastas? Kas on õigus valla anda temale ainult kuni 100 kr. väärtuseni? Sel juhul vähendada näit. kütte väärtust?

Kas on valla õigus õpetajalt korterit ära võtta, kui selle väärtus ületab 10% palgast, ning temale selle asemele anda teist korterit, mis ei ületa 10% palgast?

Kuidas mõista palgaseaduse § 29? Palun seda seletada üksikasjalisemalt.

Kas on õpetajal õigus korteri, kütte ja valgustuse vaheraha vallalt nõuda, kui tema saadav korter, kütte ja valgustus teeb välja vähem kui 10% palgast? Omavalitsustegelane.

Vastus:

Avalikkude õppeasutuste ja õigustega erakoolide õppejõudude tasude seaduse (R. T. 22 — 1928, art. 117) § 29 järgi antakse korter ühes kütte ja valgustusega mitte tasuta, vaid üüri eest, kusjuures üür ei tohi ületada 10% õppejõu normaalpalgast. Järelikult võib õppejõule antava korteri (ühes kütte ja valgustusega) üür olla 10% või vähem õppejõu normaalpalgast. Sõnad „ühes kütte ja valgustusega“ tähendavad, et üht ja teist antakse nii palju, kui palju (sellekohaste normide järgi) antava korteri juures vaja läheb. On üür vähem kui 10% õppejõu normaalpalgast, on § 24 põhjal kooli ülalpidaja kohustatud maksma õppejõule vaheraha, s. t. õppejõule arvuand palga osa. See asjaolu, et õppejõule antud korteri (ühes kütte ja valgustusega) üür peaks tegelikkude kulude järgi olema kõrgem kui 10% õppejõu normaalpalgast, on õppejõule tähtsusetu, sest ta ei ole kohustatud maksma rohkem, kui tähendatud 10%. Endasõnõistetavalt võib kooli ülalpidaja selle korteri asemel anda õppejõule teise, mille üür oleks tähendatud 10% piires.

Küsimus Nr. 6. Juhatuseta jäänud seltsi peakoosoleku kokkukutsumisest.

X. Haridusselts pidas oma viimase peakoosoleku 1929. a. kevadel. Sel koosolekul valitud juhatusel on kohapeale jäänud 2 liiget, kuna esimesed ja teised liikmed teise maakonda elama asunud, samuti teisale elama asunud rev.-kom. liikmed. Asemikka ega kandidaate valitud ei ole. Seltsil on normaal-põhikiri. Kaks allesjäänud juhatusliiget on 1930. a. liikmeid vastu võtnud ja liikmemaksu võtnud 1929. a. määratud liikmemaksu suuruses, sest 1930. a. liikmemaksu määra peakoosoleku poolt määratud ei olnud. Kas juhatusliikmete tegevus on õige, kas nad on üldse õiguslikud juhatusliikmed, olles valitud 1929. a. peale? Eitaval korral, missuguseid teid tuleb tarvitada soikunud seltsi tegevuse jätkamiseks? Kes kutsub käesoleval juhul kokku seltsi peakoosoleku, kuna juhatusel pole kvoorumi?

Seltskonnategelane.

Vastus:

Kui peakoosolek pole koos käinud ega uusi liikmeid valinud, on 1929. a. valitud juhatusel liikmed ametis seaduslikult. Seltsi tegevuse jätkamise ja peakoosoleku kokkukutsunnise peab määrama seltsi põhikiri. On põhikiri puudulik, tuleb teha korraldus senise seltsi tegevuse lõpetamiseks ja tema varanduse kohta hooletande sisseseadmiseks.

Küsimus Nr. 7. Eelarveliste puudujääkide ja ülejääkide arve pidamisest.

Pearaamatu epü. arve kredit poolel on saldona eelmise aasta ülejääk 5305 kr. Aasta-aruande vastuvõtmisel volikogu otsustas ülejäägi tarvitada 1931./32. a. eelarvelisteks tuludeks. Kas tuleb nimetatud eelarveline ülejääk enne 1930./31. a. pearaamatu lõpetamist epü. arvelt ülekanada, juataval korral, kuhu ja kuidas? M. vallasekretär.

Vastus:

Vallaomavalitsuste arvepidamise korra kohaselt eelmise aasta eelarveline ülejääk tuleb kanda eelarveliseks tuluks selle aasta kestel, mille tuluks ta määratud. Käesoleval juhul pärast 1-st aprilli 1931, selleks krediteerides eelarveliste tulude arvet ja debiteerides eelarveliste puudujääkide ja ülejääkide arvet.

Küsimus Nr. 8. Tempelmaksust allkirjade tõestamisel.

Kui tõestatakse ühisel dokumendil ühel ajal ja ühe Nr. all mitne isiku allkirjad, kas tuleb siis iga allkirja pealt võtta tempelmaksu à 10 senti või aitab ainult ühest 10 sendist? N. vallavalitsus.

Küsimuses tähendatud juhul tuleks võtta 10 senti, sest tempelmaksu tariifi Nr. 11 A (Allkirjade tõestamised) järgi võetakse 10 senti „igalt tõestamiselt“, mitte aga iga allkirja tõestamiselt. Kuid küsimus on vaieldav (v. Tempelmaksu seadus § 10 esimene lõige).

Küsimus Nr. 9. Kohtupristavite teadaannete kättetoimetamisest.

„Läinud aasta küsimuse Nr. 58 vastusest võib näha, et vallavalitsused ei ole kohustatud edasi-toimetama politseiametnikkude teadaandeid, kui viimased toimivad seaduste alusel, mis kohtupristavite kohta maksvad.

Kas sama seletuse alusel võib vallavalitsus loobuda kohtupristavite analoogiliste teadaannete kättetoimetamisest ja kuulustuste väljapanekust nii sunnikorraga kui ka üldse sissenõudmisega seotul asjus.“ P. vallasekretär.

Vastus:

Ei kohtupristavid ega ka politseiametnikud, kui nad toimivad kohtupristavite asemel, ei või punna oma ülesannete täitmist vallavalitsuste peale. Vallavalitsused toimivad ainult seadustes otse ettenähtud juhtudel, näit. Tsiiviil kohtupidamise seaduse §§ 205 ja 942.

Kuulutakse maksvusetak:

1) Juhan Kaarli p. Rei hobusepass, väljaantud Kõo vallavalitsusest 4. I. 21 a. Nr. 498 all.

2) Hobusepass Nr. 406, väljaantud Paasvere vallavalitsusest 9. veebr. 1920 a.